

Eusebi Coromina & Ramon Pinyol, eds. *Literatura catalana contemporània: crítica, transmissió textual i didàctica*. Barcelona: Societat Catalana de Llengua i Literatura / Universitat de Vic / Universitat Central de Catalunya, 2016, 225 pp.

JOSEP MIQUEL RAMIS
Universitat de Barcelona

Aquest volum, *Literatura catalana contemporània: crítica, transmissió textual i didàctica*, és el que fa 11 de la col·lecció Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura i comprèn dotze dels setze treballs presentats a la II Jornada LITCAT d'Intergrups de Recerca dedicats a la literatura catalana. Aquesta jornada es va celebrar el 16 de maig de 2014 a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans i hi van prendre part membres de grups de recerca de les universitats d'arreu dels territoris de parla catalana: Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Vic, Universitat Central de Catalunya, Universitat d'Alacant, Universitat de Girona, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de València, Universitat de les Illes Balears, Universitat Pompeu Fabra i Institut d'Estudis Catalans. En aquesta segona jornada es van mantenir les tres finalitats ja expressades en la primera (conèixer les línies d'investigació dels grups, fer-ne visible la recerca i establir una xarxa que promogui intercanvis i projectes compartits) i se n'hi va sumar una altra: l'estat de la recerca sobre didàctica de la literatura. En aquest sentit, el volum està encapçalat per la presentació dels curadors de l'obra, Eusebi Coromina i Ramon Pinyol, que contextualitzen tant el marc en què es va desenvolupar la jornada com el volum que comentem aquí.

El primer treball és el de Francesc Codina-Valls, del grup Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció, de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, titulat «Llengua, literatura, educació i construcció nacional». Codina-Valls basteix el seu article a partir de preguntar-se retòricament si una societat pot prescindir de la literatura com a contingut central en l'educació secundària. Arran de la reflexió posterior, Codina-Valls reclama la utilització de la literatura (els textos, no els conceptes teòrics) per a l'ensenyament de la llengua catalana. Per a l'autor, el perill que el català esdevingui una llengua minoritzada en el seu domini lingüístic invalida la possibilitat de transmetre-la des d'un simple enfocament comunicatiu. Codina-Valls veu que la literatura té un paper clau a jugar per a la supervivència i la prevalença de la llengua catalana davant la globalització i els estats hostils: aportar un vincle afectiu i col·lectiu a partir de la tradició literària, precisament perquè vehicula i continua el relat com a poble i, en conseqüència, dona consistència a la identitat catalana.

Jordi Chumillas, del grup Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció, de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, presenta l'article «Traducció i edició literària a Catalunya durant la dictadura de Primo de Rivera». Chumillas fa un repàs a les traduccions publicades durant aquest període històric (1923–1930), explicant l'efecte que hi va tenir la censura, el creixement editorial del moment, les diferents literatures d'origen, els

gèneres conreats, els autors més traduïts, les editorials que van publicar més textos traduïts i els traductors més actius.

El volum continua amb l'article de Montserrat Franquesa, del Grup d'Estudi de la Traducció Catalana Contemporània, de la Universitat Autònoma de Barcelona, titulat «La Fundació Bernat Metge sota el franquisme. L'escenari de la represa (1932–1942)». Franquesa contextualitza l'estat del país i de la fundació després de la Guerra Civil, i explica com s'ho van fer per tirar endavant la col·lecció en un ambient hostil. Franquesa aporta força arguments documentals i apunta tres factors clau: els esforços de Joan Estelrich, la feina dels traductors i revisors (Eduard Valentí, Marçal Olivar, Ramon Roca i Puig i Josep Vergés), i el suport econòmic des de l'estranger de Francesc Cambó.

«Per què una nova edició de *Josafat*?» és l'article de Xavier Pla, del Grup de Recerca de Literatura Catalana Contemporània, de la Universitat de Girona. Pla fa un exercici comparatista de *Josafat* a partir d'un element temàtic recurrent, la catedral, per contextualitzar i situar la novella en el marc literari europeu. Això serveix de presentació per demostrar la necessitat manifesta de reeditar l'obra narrativa de Prudenci Bertrana i, concretament, la nova edició de *Josafat* (2014). Pla justifica aquesta nova edició a partir de la localització de manuscrits inèdits, que comporten, sobretot, la correcció de males interpretacions d'edicions anteriors i el restabliment del model lingüístic de Bertrana, que havia quedat enteranyinat per l'acció normativitzadora dels correctors. Tot plegat ho exemplifica perquè el lector es faci càrrec del tipus de canvis introduïts.

Teresa Julio, del Grup d'Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació, de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, per la seva part, publica «Maria Carratalà, un retrat literari». Julio fa un retrat de Maria Carratalà (1899–1984) a partir dels textos de l'autora apareguts en les publicacions periòdiques. Carratalà va ser una dona polièdrica, marcada per les circumstàncies històriques —«desapareix» de l'activitat pública després de la Guerra Civil— i se la pot estudiar des de diferents vessants: com a musicòloga, pianista, assagista, traductora, crítica periodística, escriptora i comentarista política, com es pot copsar en els articles documentats i comentats per l'autor.

D'altra banda, Enric Balaguer, del Grup de Recerca de la Literatura Contemporània, de la Universitat d'Alacant, escriu «Agustí Pons, biògraf». En aquest article, Balaguer fa un repàs a la tasca com a biògraf d'Agustí Pons i traça el fil que uneix la tria i l'interès que empenyen el biògraf a interessar-se per cadascuna de les personalitats biografiades (Frederica Montseny, Joan Triadú, Pere Calders, Maria Aurèlia Capmany, Nèstor Luján, Raimon Noguera i Salvador Espriu): intellectuals que neden a contracorrent i participen de l'anticomunisme, dels quals Pons tracta d'esbrinar la relació entre vida i obra a partir d'un relat lineal.

A continuació, Ferran Carbó, del Grup de Literatura Catalana Contemporània, de la Universitat de València, presenta «Sobre l'edició i la transmissió de *Llibre de meravelles*, de Vicent Andrés Estellés». Carbó defineix els orígens i avatars històrics que han envoltat tant la creació com les diferents edicions de *Llibre de meravelles*, de Vicent Andrés Estellés, alhora que critica el tractament editorial que ha rebut. És per això que, en vista dels arguments exposats, en reivindica una nova i acurada edició.

«La didàctica de la literatura en l'àmbit universitari: algunes reflexions» d'Isabel Marcillas, del grup Estudis Transversals: Literatura i altres Arts en les Cultures Mediterrànies, de la Universitat d'Alacant, reprèn la línia encetada per Francesc Codina-Valls de la relació entre literatura i ensenyament (en aquest sentit, potser hauria estat interessant publicar-los un a continuació de l'altre). Marcillas defensa una renovació de la manera en què s'imparteix la literatura per fer-la més significativa per als estudiants a partir d'un enfocament comunicatiu i proactiu. Marcillas emmarca la seva proposta en un exemple d'èxit concret: el cicle *Escriure el País*, iniciat el 2004 i promogut pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant.

El volum continua amb l'article «PROPOSTA (2000–2004). Un festival clau per a la difusió de la poesia pública», de Lis Costa, del grup Poesia i Educació, de la Universitat de Barcelona. Costa conta la història de PROPOSTA, festival de poesies + polipoesies, organitzat entre el 2000 i el 2004 per Eduard Escoffet al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Així mateix, Costa defensa la importància d'aquest festival per posar l'oralitat en el centre de l'univers poètic i en detalla els motius, de la mateixa manera que destaca que ha estat l'eix vertebrador perquè a partir d'aleshores la poesia pública hagi tingut presència, repercussió i reconeixement.

Montserrat Palau, del Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana, de la Universitat Rovira i Virgili, publica «Els balls parlats: denominació, caracterització i recuperació de textos». Amb aquest article, Palau repassa la història dels balls parlats, explica el perquè d'aquesta denominació i fa un inventari tant dels balls parlats existents com dels estudis específics i concrets que se n'han fet.

A continuació, Marcel Ortín, del Grup d'Estudis de Traducció, Recepció i Literatura Catalana, de la Universitat Pompeu Fabra, presenta «Notes sobre traducció, llengua literària i crítica de variants». Ortín aplica la crítica de variants a l'anàlisi de traduccions per tal de portar a terme un estudi històric de la llengua literària. En aquest cas concret, Ortín ho exemplifica amb les dues versions (1920–1923 i 1952) que Marià Manent va fer dels dos *Jungle Books* de Rudyard Kipling (*The Jungle Book*, 1894, i *The Second Jungle Book*, 1895).

Tanca el volum l'article de Pilar Arnau, del grup Literatura Contemporània: Estudis Teòrics i Comparatius, de la Universitat de les Illes Balears, «Discursos sobre la literatura intercultural catalana: entre l'elogi de l'exotisme i la recerca identitària». Arnau tracta amb detall el concepte teòric de *literatura intercultural* i en mostra els antecedents en la literatura catalana. Aleshores, se centra en alguns aspectes derivats d'aquest tipus de literatura en les lletres catalanes a partir dels exemples d'Asha Miró, Najat El Hachmi, Laila Karrouch, Pius Alibeck i Saïd El Kadaoui.

Sense desmerèixer en cap cas el valor d'aquest volum, cal dir que és una llàstima que el volum no sigui del tot complet per la manca de quatre treballs que sí que es van presentar a la jornada i que, per motius que desconeixem, els seus autors no van fer arribar als curadors de l'obra perquè formessin part de l'aplec. També cal lamentar que alguns dels textos publicats no siguin del tot reeixits pel que fa a la correcció ortotipogràfica —i, en menor

mesura, gramatical—, la qual cosa fa un cert mal als ulls en una publicació avalada pel gruix de les universitats dels Països Catalans i l'Institut d'Estudis Catalans.

Comptat i debatut, els articles d'aquest volum són una mostra representativa de la varietat d'estudis que es desenvolupen dins els grups de recerca dedicats a la literatura catalana i demostren la bona salut que conserva arreu de les universitats de tot el territori catalanoparlant, tot i els entrebancs continus que se li presenten i els reptes que ha d'assumir davant d'una societat canviant i amb manca d'interès lector.